

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Valerii Andreae Desselii Erotemata Ivris Canonici

Andreas, Valerius

Francofurti & Lipsiae, 1720

Liber quartus Titulos habet 21.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63277)

cratione Ecclesie & Altaris. 41. de celebr
 Missarum & Sacramento Eucharistia,
 divinis officiis. 42. de Baptismo, & ejus
 43. de presbytero non baptisato. 44. de
 Eucharistia, Chrismatis, & aliorum Sacra-
 mentorum. 45. de Reliquiis, & veneratio-
 nibus. 46. de observatione jejuniorum,
 purificatione post partum. 48. de Eccle-
 siis reparandis vel reparandis. 49. de Immunitate
 Ecclesiarum, Cæmeteriorum, & rerum ad eas
 pertinentium. Et quia Clerici & Monachi
 quibus hic coniunctim, tantis privilegiis
 munitatibus, Imperatorum & Pontificum
 decretis & constitutionibus, ut modo
 donati sunt, ut divinis ministeriis eo
 intendere possint. Ideo negotiorum
 secularium cura, distincte ipsis est inter-
 ditum, siquidem nemo, secundum Apostolum,
 litans Deo, secularibus negotiis se
 debet. Unde datur Titulus 50. & dicitur
*Ne Clerici vel Monachi, secularibus negotiis
 se immisceant.* Et tantum hic etiam de
 tertio.

Liber quartus

Titulos habet 21.

Superiori Libro de Actibus, gestis,
 & jure Clericorum, tam secularium,

regularium sive Monachorum, vario, ut ar-
 gumento & objecto audientiae & Jurisdictionis
 Ecclesiasticae proprio, dictum fuit: nunc
 ordine compilatores huius Juris in hoc libro,
 actum sive contractum subjiciunt matrimo-
 nialem, hoc quidem jure, Laicis feretantum
 proprium & peculiarem: propter institutio-
 nem divinam, divinique mysterii effectum,
 ad solam Ecclesiasticam cognitionem, audien-
 tiam & jurisdictionem pertinentem: adeo
 quidem, ut nedum principaliter, sed etiam,
 nequidem incidenter, de eo, temporalis, se-
 cularis, sive Laicus Judex, cognoscere, ullo-
 modo se intromittere possit. Omnes igitur
 quaestiones matrimoniales, tam quoad di-
 ctum, quam contractum, pro Ecclesiasti-
 ac spiritualibus, hoc praesertim jure, ha-
 bentur; proindeque in Ecclesiastico Consi-
 stentia solo, agitari, ventilari, disceptari, co-
 gnoscendi, judicari, diffiniri, ac determinari de-
 bent. Quod tamen apud alios controversia
 non caret, ut alias dicitur fusius. Quaestio-
 nes autem, causae, sive tractatus matrimonia-
 les, in hoc libro a compilatoribus propositae,
 secundum ordinem & seriem Rubricarum
 consideratae, sunt istae. *De sponsalibus &
 matrimoniis, in genero sub Titulo 1. In specie
 vero de desponsatione inter duos impuberes, vel
 unum puberem, alterum impuberem, an &
 quando scilicet ea valida rataque sit, nec ne,*

ub Titulo 2. De clandestina desponsatione
 est, quæ clandestine, id est, sine testibus,
 actibus, sive bannis, denunciationibus,
 λόγοις, benedictionibus Ecclesiasticis,
 sine consensu eorum, quorum in potestate
 sunt contrahentes, & sine consensu
 quorum in potestate sunt contrahentium
 ne interventu aliorum solemnium, sive
 sive de consuetudine requisitorum. Contra
 ca opponuntur, quæ palam, testato, &
 bus istis solemnibus intervenientibus
sub Titulo 3. De sponsa duorum, sub Titulo 4.
 hoc est, de promissione matrimonii, ut
 demque tempore duobus vel duabus
 utra prævalere debeat, priorne, aut
 rior. *De conditionibus apposis in desponsationibus,*
 & aliis contractibus sub Titulo 5.
 Hæ in multipli sunt differentia: Aut
 expressæ sunt, aut tacitæ: aut ad præteritum
 aut ad præteritum, aut ad futurum
 pus diriguntur: aut licitæ sunt, aut illicitæ
 aut possibiles, aut impossibiles: aut
 stæ, aut turpes, aut inhonestæ: aut
 tivæ, aut casuales, aut mixtæ. Et
 sponsatio conditionalis, cui pura & simplex
 opponitur. *Qui Clerici vel voventes, matrimonium*
contrahere possint, vel non possint, sub Titulo 6.
 ubi deciditur, eos Clericos, & in
 minoribus ordinibus constituti sunt, ut
 cet Acoluthus, Exorcista, Lector, Oportet

cantor sive Psalmista, licite matrimonium contrahere posse. In sacerdotio vero & sacris ordinibus constitutus, non posse. Sacerdotii gradus & ordines tres numerantur, summus, medius, & minimus. In summo gradu sacerdotii, constitutus est Pontifex Romanus. In medio gradu constituti sunt Episcopi: quorum rursus tres sunt distincti ordines, major, medius, & minimus. In majori Episcoporum ordine constituti sunt quatuor Patriarchæ sive Primates, Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus: In medio Archiepiscopi sive Metropolitanæ, quorum hodie in Imperio Romano tres numerantur præcipui, Moguntinus, Colonienſis, & Trevirensis: In minimo sunt reliqui Episcopi, simpliciter & in specie dicti. In minimo sacerdotii gradu, constituti sunt Presbyteri. In sacris ordinibus, constituti sunt Diaconi & Subdiaconi. Et hi omnes matrimonium hoc jure contrahere prohibentur. *Voventes* porro hic dicuntur, qui votum castitatis & continentie Deo voverunt: Idque vel simpliciter, vel solenniter. *Simplex votum* est, quod nuda tantum promissione factum est, nec ulla vel ordinis professione, vel habitus susceptione, vel gestione munitionum. Et hoc impedit matrimonium tantum contrahendum, sed contractum non dirimit. *Solenne votum* contra est, non nuda
tan-

tantum promissione factum, sed ordo
 fessione, & habitu munitum. Et
 tantum impedit contrahendum, sed
 contractum dirimit & dissolvit. In
 ordinis professione, & voti emissionem
 re matrimonium quandoque impedit
 tamen impedimentum hodie in Ecclē-
 stris, a Pontificio fermento repurgatis
 mis fundamentis & rationibus aboli-
 & sublatum. Solet etiam sapissime
 foro quæri *de eo, qui duxit in matrimo-
 quam polluit per adulterium, sub Titulo 8.*
 Quod matrimonium toleratur sine ma-
 tione, hoc est, nisi alteruter conjux,
 cti conjugis vitæ, ad huc finem, ut
 ultero vel adultera sua, conjuge sub-
 fidiatus fuerit. Item, *de conjugio*
rum, sub Titulo 8. an scilicet impedi-
 & inhibendum sit contrahendum, vel
 ctum dirimendum. Et quidem si a
 bus utrinque contrahatur, impediendum
 est. Unde leprosus, qui continere non
 non possit, si inveniatur miseram aliquam
 sibi nubere, velit: & e contra, leprosa
 miserum aliquem, qui se ducere velit:
 conjugium impediendum non est. Quod
 sponsalibus pendentibus, alterutri lepra
 veniat, quam sanus detestetur, ad imple-
 promissum cogi non debet. Consum-
 to vero matrimonio per concubitus,

trique vel alterutri superveniens, illud non
dissolvit. Quod in alio morbo fontico quo-
unque verum est: ad exemplum scilicet fu-
roris, qui alterutri vel utrique ex conjugibus,
post consummatum concubitu matrimonium
superveniens, illud non dirimit. Item de
conjugio servorum (& dispari conditione, ut
integriores codices addunt) sub Titulo 9. An
scilicet illud inhibendum & impediendum sit,
nec ne. Et quidem *Iure Civili Romano*, in-
ter servos, vel cum servis & ancillis, matrimo-
nium contrahi non potest: propterea quod
eo jure inter liberos & cives tantum Roma-
nos, matrimonium recte contrahatur, cujus
servi & ancillæ non sunt participes: proinde
si servi cum ancillis iungantur, conjunctio ista
iure Romano, non matrimonii, sed contu-
bernii appellationem habet: Et servus & an-
cilla conjuncti, eo jure non conjuges, vir &
uxor, sed contubernales dicuntur. *Iure ve-*
ro Divino & Canonico, quoad Sacramenta,
etiam inter liberum & servum nullum sit di-
scrimen: hæc servorum conjunctio, æque
inter liberas personas, coniugi & ma-
trimonii appellationem meretur. Et hoc ve-
rum est, si inter scientes utrinque conditio-
nem suam matrimonium contractum est.
Quod si quis per errorem duxerit uxorem an-
cillam, quam existimabat esse liberam: vel si
qua per errorem nupserit servo, quem existi-
mabat

mabat esse liberum: cognito errore
 to statu & conditione conjugis, ab eo
 pune divertere, & alii matrimonio
 potest: non, quod ad nuptias contra
 hoc jure libertas necessario requiritur
 quod errantis nullus sit consensus,
 nuptiæ non consistunt. Quod tamen
 quiritur, ut & quasi dotem (nam ver
 ter errantes nulla est) restituat, qui
 rem, quasi liberam, ancillam duxit:
 vel novus consensus, vel copula carnalis
 errorem compertum, nulla interventu
 pro novo consensu habetur. Item, *de*
ex libero ventre, sub Titulo 10. An
 matris liberæ, an patris servi statum
 tionem sequantur, & sic, vel pro liberis
 servis habendi sint: quæ ex superiore
 det. Et quidem *ex c. unic. b. t. patris*
 ad libertatem, sequitur ventrem, hoc
 tum & conditionem matris: non tantum
 pore nativitatis, sed etiam gestationis
 ceptionis: nam quocunque horum
 rum mater libera est, partus quoque liber
 Idque favore libertatis, rei pretiosissimæ
 inæstimabilis, receptum est. Quod
 ex servo ventre liber genuerit, vel ex
 liberis genitum fuerit: non tantum
 libertatem, sed etiam quoad originem
 nores & dignitates, patris conditionem
 tur. Item, *de cognatione spiritali sub Titulo*

An scilicet ea, matrimonium vel contrahendum impedire, vel contractum recte dissolvere possit? Et posse utrumque hoc jure definitum est. Est autem *cognatio spiritualis*, vinculum, necessitudo, sive attinentia quædam, ex Sacramenti baptismatis collatione, vel ad Sacramentum susceptione, vel per Catechismum etiam, vel confirmationem, contracta. Quæ hoc jure mire ampliata est, & ad multas personas porrecta: post *ex Reformatione Concilii Tridentini*, ad pauciores coangustata & restricta: *hodie* in Ecclesiis nostris, a fermento Pontificio expurgandis, prorsus sublata & abolita. Item *de cognatione legali*, contracta per adoptionem & affinitatum, ex copula habita, cum consanguinea uxoris vel sponsæ suæ, vel sponsa sui consanguinei, ut in prima collectione additur recte, *sub Titulis 12. & 13.* Recte dico in prima Decretalium collectione, *ad Tit. 13.* addi (vel de eo qui cognovit sponsam consanguinei sui:) nam de eo, qui cognovit consanguineam suæ sponsæ, est *c. 9. h. t.* De eo vero, qui cognovit sponsam vel uxorem sui consanguinei, est *c. 3 & 6.* Et parum, aut nihil hoc casu refert, cognoverit constupraveritve cognatam uxoris suæ, vel sponsam, vel uxorem sui consanguinei, ante aut post contractum matrimonium, ut videre est *ex c. 3. 5. & 7. h. t.* Nihil etiam refert, cognoverit eam naturali-

raliter, ut natura fert & ratio postulare
 ro extra ordinem, ut patet ex d. c. 7. de
consanguinitate & affinitate (naturali)
 quatenus cognatio inde orta, matrimo-
 nium contrahendum impediat, vel contra-
 rimat & dissolvat *sub Tit. 14. Consanguinitas*
 in jure civili, est species agnationis, di-
 tur tantum pro fraternitate germana
 eodem patre venit: hic accipitur generum
 pro cognatione omni, & jure sanguinis
finitas autem in utroque jure est jus nec
 dinis, quod devincti inter se sunt uxores
 gnati mariti: & e contra, maritus, & con-
 uxoris. Item, *de frigidis & maleficiis*
 est, de impotentia reddendi debitum con-
 gale, vel ex naturæ vitio, ætate putat
 quodam morbo: vel maleficiis, sive ma-
 artibus contracta: qui legati, devincti, &
 incantati, & maleficiati vulgo dicuntur
 & quatenus scilicet hæc impotentia, ma-
 nium vel contrahendum impediat, vel
 tractum dirimat & dissolvat *sub Titulo 15.*
de matrimonio contra interdictum Ecclesiæ
 gis vel judicis) *contracto*: quatenus
 illud impedimentum præstet, vel non
tulo 16. Item hic quæritur: An & quomodo
 ex hujusmodi conjugis illicitis, putativis
 & putativis, liberi nati, legitimi sint, vel
 sint: & quomodo vel per subsequens ma-
 monium, vel rescriptum Principis Spiritus

vel Temporalis, quoad spiritualia vel tempo-
 ralia, vel aliis modis legitimari possint, vel
 non possint, *sub Titulo 17. qui filii sint legiti-
 mi.* Item hic quæri solet, *qui matrimonium*
 (ob impedimentum aliquod juris vel divini
 vel humani, naturale vel accidentale, animi
 vel corporis, ut injustum, illegitimum & in-
 urile, vel ad separationem, vel aliam poenam)
accusare, & testificari contra illud recte possint,
vel non possint: num ipsi conjuges, consan-
 guinei, cognati, propinqui, num extranei,
sub Titulo 18. Item qui quæri solet, post ac-
 culationem & probationem rite peractam de
 matrimonio, ex justa aliqua causa, jure vel
 divino, vel humano, vel utroque approbata,
 puta adulterii, Sodomiae, aliusve impurita-
 tis, peccati, criminis, vel delicti publici, de-
 sertionis malitiosæ, machinationis, insidia-
 rum & periculi vitæ, hæreses, & infidelitatis,
 severitæ, furoris, impotentiae, vel naturalis vel
 accidentalis, monasterii ingressus utriusque
 vel alterutrius conjugis, altero consentiente,
 & similis: vel quoad vinculum & foedus, vel
 quoad thorum & mensam tantum legitime se-
 parando, *sub Titulo 19. de divortio.* Item
 quæri solet regulariter post solum matri-
 monium, supradictorum modorum aliquo,
 vel etiam morte alterutrius conjugum, de do-
 te, & donatione propter nuptias, vel lucran-
 da, vel ob adulterium admittenda, bonisque

D

com-

communiter quaesitis (quanquam in dolo marito, & de solis ejus bonis acquiescunt) aequaliter inter conjuges dividis, *sub Titulo 20. de donationibus inter uxorem, & de dote post divortium reddenda.* Et denique hic quaeri solet, solentis rite nuptiis vel morte vel divortio novis, secundis, puta tertiis, quartis, iam ulterioribus repetendis: an scilicet fieri possit, nec ne, *sub Titulo 21. & alibi secundis nuptiis.* Et tantum hic etiam de quarto.

Liber quintus

Titulos habet 41.

Superioribus proximis duobus libris, causis, actibus & contractibus, clericis & laicis propriis & communibus, quantum quidem illi ad audientiam, & jurisdictionem Ecclesiasticam pertinent, dicitur: nunc ordine compilatores hujus in hoc libro, ultimo loco, causas criminales similiter clericis & laicis vel communibus sternunt. Materia igitur objectum libri, sunt varia crimina, delicta & mala Ecclesiasticorum vel etiam Laicorum, quae ad audientiam forumque Ecclesiasticum pertinent, & quae in iudicio Ecclesiae acci-